

Stefan Bošković

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

buybook

Turinina 7, Zagreb
Tel: + 385 98 232-813
info@buybook.hr

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović
Goran Samardžić
Lada Jurković

Ministar, Stefan Bošković
Copyright © Stefan Bošković, 2019.
Copyright © za bh. i hr. izdanje Buybook, 2020.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIK

Kruno Lokotar

TEHNIČKA UREDNICA

Lana Krstić

LEKTURA I KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Boris Stapić

ŠTAMPA

Dobra knjiga, Sarajevo

Stefan Bošković

MINISTAR

Sarajevo / Zagreb, 2020.

Mojim roditeljima

*Savremen je onaj koji upire pogled u svoje vrijeme, ne zato da bi opazio svjetla, nego mrak.
Biti savremen je, ponajprije, pitanje hrabrosti.*

Dorđo Agamben

Prvi dan

Jesam li kriv? Progonilo me je to tokom cijelog jutra. Lud, licemjerman, ležeran, lascivan, lomljiv, la, lu, lo – *Landscape* Džona Kejdža odzvanja u hodniku, između kupatila i spavaće sobe. Sve je u obliku slova L. Položaj ruke na koju naslanjam tijelo u kosom planku. Limun u čaši tople vode, lejzi beg i mejlovi. Sto trideset devet na koje moram da odgovorim. Bruno Kortone je prvi po važnosti. Lavež labradora se pojavljuje prije žutih zraka. Od mirisa lavande ježi mi se koža na dupetu. Lijepo je. Vježbam progon misli dok mi vrela voda peče ramena. Jesam li kriv? Kroz paru jedva nazirem nos i dio usana. Crni su. Kao krv iz njenih usta. Malo kasnije glancam cipele i naslućujem svoj odraz u srebrnom kljunu. Savjetnici su mi sugerisali da ostanem kod kuće ili otputujem na seminar u Poljskoj. Roditelje nisam udostojio njihova prijedloga. Ja sam morao da donesem odluku. Ja odlučujem. Ja sam ministar.

* * *

Jutro je bilo mokro, sjajno i trajalo je duže nego obično. Dok je provjeravao pritisak u gumama, Saša je gazio po svjetlucavim kapima i gušio svjetlost. Mirovao sam na zadnjem sjedištu sklopljenih očiju. Saša je protrljao ruke i dunuo u njih, zatim je pokrenuo motor, mrmljajući. Probijali smo se kroz gusti splet ulica Stare Varoši, koja treba da bude prečica. Proguta sam dva dijazepama,

no uzbuđenje nije opadalo. Treskanje i naglo kočenje računali su tenziju na elemente koji su se rastvorili po tkivu i kapilarima. Kad sam otvorio oči, napetost je nestala, a utroba je poskakivala prazna, od čega mi je došlo muka.

– Smanji brzinu i probaj da izbjegneš rupe na putu.

Saša je moj vozač punih osam godina. Prije nego što sam postao ministar bio sam dekan Fakulteta dramskih umjetnosti. Saša mi je tada dodijeljen za šofera. Kad sam napredovao u funkciji, i Saša je napredovao. Dobio je zeleni mercedes A klasu, zavolio ga je kao sopstveno dijete. Dok je gužvao lice smišljajući šta da kaže, klizio sam po kožnom sjedištu nadajući se da neće progovoriti. U retrovizoru je osmotrio moje oznojeno čelo.

– I ja sam napet – rekao je Saša.

– Ja nisam – odgovorio sam.

– Klima nije u redu danima.

Podizao je i spuštao ekvilajzere da bi prigušio neprijatnost. Obojica smo znali da je klima sasvim u redu. Saša je bio lojalan, prilično nesiguran i vaspitan stvor. Kao i ostali vozači, poznavao je ljude. Kad nisam želio da razgovaram, gledao bi me u retrovizoru, učestalo, ali nedovoljno dugo da bi me uvrijedio. Tokom tih trenutaka upijao bi pogledom sve što nismo izustili.

Kada izađem iz ministarskog zdanja, navike malih ljudi postaju i ministarske navike. Tako nalažu pravila premijera. Biće mnogo ljudi, telefona i upaljenih kamera. Njena kapela je treća po redu. Imaće vremena da me prepoznaju i smisle šta da dobace. Lud, licemjerman, ležeran, lascivan, la, lu, lo, napuštam male navike i probijam put prema trećoj kapeli. Prepoznali su me i uzvrpoljili se, stotine aveti šušte krilima, u plućima mi tutnja oluja, čašice ispadaju iz koljena. Podignutih ramena vrludam kao Pinokio u *nil baret* odijelu, poražen i naivan, spreman da se sručim pred vratima, kleknem pred ruljom i prošapćem: “Ja sam kralj na koljenima. Proburazite me sad, rogovima i objektivima, stisnite se u red za komentar i iščupajte mi kičmeni stub, tucite pleća i užarenu glavu. Ne zaboravite da objavite i cijenu odijela.”

U kapeli je tiho i hladno. Tmurne figure na uglačanoj površini mijenjaju raspoloženje i raspored. Kad sam zakoračio, utihnuli su jecaji. U koloni je bilo sedam žena, brisale su suze i zurile u mene. Stao sam ispred otvorenog sanduka i gledao u nju. Lice joj je bilo hrapavo, koža siva, malo krvi na mrtvim usnama. Posmatram taj komad mesa, koji ne daje nijedan impuls, nijedan podsjetnik na nemirne oči, gipkost ruku i zvuke koje je nekad proizvodio golemi ljudski mehanizam. Dišem otežano i glasno, dok se iza mene stvara gužva. Ne usuđujem se da napravim korak dok se suze ne počnu slivati niz moj naročito tužan lik. Izvadio sam maramicu, elegantno natapkao jagodice, duboko se naklonio i zakoračio prema vješticama. Žene kojima sam izjavljivao saučešće bile su u procesu zamrzavanja. Vjerovao sam da će ih suze iznenaditi. I jesu. Na kraju kolone čekala je njena visoka majka. Dostojanstveno i lijepo stvorenje u šezdesetim. Zastao sam i prvi put podigao glavu. Nazirali smo jedno drugom žute žice u očima. Tiho i razgovijetno sam rekao, da mi je mnogo žao. Vrlo kratko me je zagrlila i, prije nego što je postala svjesna svoje nepromišljene reakcije, bio sam vani, među muškarcima. Rukovanje je bilo na cijeni. Trudio sam se da ih presretnem jačinom stiska. Muškarci vole snagu drugih muškaraca. Čak i dok primaju saučešće od čovjeka koji je sudjelovao u ubistvu njihove ćerke. Sestre. Unuke.

* * *

U automobilu je bilo toplo, misli su mi uzurpirali mirisi koje sam ponio iz kapele. Klima nije uspjela da ih sastruže s kože, te sam otvorio prozor i dopustio vjetru da silovito jurne u njih. Treći put sam pažljivo čitao poruke Bruna Kortonea nasložene u inboks *Votsapa*. Bruno je čuo za incident i izrazio je zabrinutost za moj mandat. Brže-bolje mi je postavio sva neophodna pitanja u vezi sa saradnjom koju smo njegovali u tajnosti. Nisam spremio odgovor. Morao sam da promislim o situaciji i okolnostima, ali ko je znao ishod mogućih posljedica, ukoliko bi ih uopšte i bilo? Samo

premijer, do kojeg nisam mogao da dođem prije negoli me pozove. Prepušten sam čekanju – i dok čekam, gledam u mlado drveće koje ostaje za nama. Saša me je vozio prema Cetinju, gradu koji su mještani uobraženo nazivali Dolinom bogova, premda je bio zelen, mirišljav i otisnut među kršima. Kod Cetinjana je postojala neobjašnjiva ideja o velikom sebi, pa su se u jednom trenutku i poistovjetili s božanstvom. Volio sam Cetinje zbog intenzivnog mirisa lipe i debele hladovine, no proljeća su sporo stizala, te sam u nekoliko navrata predlagao da se Ministarstvo kulture preseleli u glavni grad. Cetinje je bilo suviše izolovano, s mnogo kiše i mnogo priče ni o čemu. Zgrada Ministarstva je štrčala na kraju ulice. Plemićka rezidencija, prostrana i tiha. Čim bih zakoračio unutra, pomislio bih da pripadam kraljevstvu, ne crnogorskom, već nekom znatno većem, neupitno starijem, možda polunebeskom. Onda bih dobio poziv od oca i vratio se u trnje. Zvao me je svakog dana tačno u jedanaest časova i obavljao dnevnu rutinu. Prve rečenice su pripadale majci i njenom zdravlju, zatim bi i mene upitao kako sam, bole li me pluća i da li pijem čajeve koje mi je poslao. “Nezainteresovano” bi postavio niz kratkih pitanja o pojedinim ljudima iz partije, na šta sam ga više puta upozorio, o takvim stvarima ne razgovaramo telefonom. Uvrijeđen, završio bi blagom opaskom o novinskom članku koji se bavio mnome, na koji je, kao, slučajno naišao i ovlaš ga pročitao. Tada bih obično spustio slušalicu uz štur izgovor da je neko upravo ušao u kabinet. U dvanaestoj godini sam prekinuo verbalne izlive ljubavi prema roditeljima. U tridesetoj sam prestao da ih volim. Sad su mi četrdeset dvije. Život mi je bio pažljivo posložen i sve je funkcionisalo... sem njene smrti. Opsjedala me je ideja o krivici, iako je situacija bila naočigled čista i razriješena. Iskreno, mnogo više me je izjedala sumnja da će njena smrt uticati na moj ministarski mandat. Postojala su još dva čovjeka koje je zabrinula mogućnost smjene. Zovu se Bruno Kortone i Ranko Prediš.

#memoari #pisac #literatura

Ja sam Valentino Kovačević, ministar kulture Crne Gore. Dvije godine i šest mjeseci uspješno obavljam ministarsku funkciju. Odnos prema kulturi mi je častan, s obzirom na to da moja profesija dolazi iz umjetničke oblasti, za razliku od nekolicine pret hodnika. Diplomirani sam dramaturg i magistar komparativne književnosti. Diploma koja asocira na bijedan život, zar ne? Moj život nije bijedan. Primijenjena dramaturgija mi je obezbijedila i više nego lagodan život, poziciju i ugled. Ali oduvijek sam sanjao da postanem pisac. Oštar, bezvremen i temeljit pisac, poput Vitolda Gombroviča, Danila Kiša, Bruna Šulca... Saznanje da nisam mogao da postanem ni piskaralo osrednjeg značaja paralisalo me je i svelo na hvatanje bilješki, pisanja nacрта i skica koje su mi rezale produženu moždinu. Poslanička karijera mi je uzletjela na kondorskim krilima, a iz oblaka su se ispilili nasmi jani poznanici. Bili su uviđavni, lizali su mi peruške i sugerisali isto: "Napiši memoare!" Vrlo rano sam osjetio da moja priroda godi ljudima, najčešće kad ne progovaram, a uglavnom ćutim. Od premijera sam naučio da slušam, mada se nerijetko isključim i odlutam, jer ljudi koje srećem uglavnom barataju ispraznom retorikom, oglodanim frazama i floskulama, koje na kraju uo kvire projektom i zakucaju na moja ministarska vrata. Nekad im dodijelim sredstva, nekad ne. Memoare ću objaviti onog dana kad napustim ministarsku stolicu, da bih se spasio od zaborava. Sada ih držim u tajnosti, u procesu sam otkrivanja društvenih mreža i sajber jezika, i malo je reći da mi se najava memoara kroz haštagove nadasve dopada.

Telefon me je trgao iz misli. Poziv od Dragutina, bivšeg ministra kulture.

- Halo?
- Kako je prošlo na sahrani?
- Dobro.
- Je li bilo kakvih reakcija?

- Nije. Ne znam šta se desilo nakon mog odlaska.
- Sjedim s premijerom.
- Dobro je prošlo... reci mu.
- Kako si ti?
- Reci mu da je prošlo dobro.
- Reći ću mu kad prekinem vezu. Pitao sam kako si.
- Ne znam... valjda dobro.
- Za vikend igramo. Jesi li u sastavu?
- Naravno. Potrebno mi je da se istrčim, znaš... više zbog psihe.
- Javi se kasnije. Ostavio sam sto u *Juti* za večeras.
- Važi. Čujemo se.

Održavao sam kontakt s dva bivša ministra kulture. Jedan je dolazio s likovne, drugi s muzičke akademije. Obojica su bili na kokainu. Mrzjeli su me, jer nakon ostavke nisu nastavili da jašu na pramcu snova, nisu unaprijeđeni u veću funkciju. Da su makar postali prežderani ambasadori, zaglavljani s porodicama na kraju svijeta, sujeta bi očito bila manja. No, umjesto napretka, lansirani su natrag u mračne umjetničke jazbine, a meni nije preostalo ništa sem da im guram durbin u mala prkna i naslućujem koliko su truli. U kabinetu je toplo. Cijeli kolektiv se umirio, činilo se da su i telefonska zvana bila utišana, zaposleni su hodali na prstima, jedva da sam čuo kucanje na vratima. Zatim se začulo i grebanje, i kotrljanje, kao kad kliker prelazi po drvenoj površini. Da, to je bio Mašan Marović, moj najvjerniji potrčko, generalni direktor Direktorata za kulturnu baštinu. Riđa voluharica, sitnih i brzih koraka, svaki put bi neosjetno uletio u kabinet, kao pokisli ljubimac, zavrtio repom i smjestio se u dubini kožnog kauča. Nikad nije koristio pauzu, nije pio kafu, odbijao je rođendanske kolače, katkad se činilo da i ne diše. Proizvodio je jednoličan zvuk, nalik dječjem hrkanju, kolutajući crnim zjenicama, kao da je u očima razvijao cijeli mehanizam flipera. Tokom mog mandata Mašanu je pripala uloga priljepka koji me pumpao energetske serumom. O svom poslu nije znao gotovo ništa. Frizura mu je uvijek bila natopljena uljem, koje je smrdjelo na industrijski kokos, nosio

je odijela dva broja manja da bi pokazao naročito uzak struk. Upotrebljivao je čudan metod komunikacije. Tokom razgovora uvijek bi se primakao nadomak usana i tiho prosipao bujicu riječi, pogleda zakovanog na sagovornikove oči. Problem je bio taj što su mu usta smrdjela na jamu punu konjskih govana.

Bio je vidno uznemiren, obuzet tragedijom koja me je zadesila. Neprestano je brisao znoj s dlanova i zgužvane maramice trpao u džepove dok gotovo komično nije odebljao u bokovima.

– Sahrana je protekla u miru.

– Nisam spavao ni dva sata, ministre, drmala me je trema, kao da sam bio u vašoj koži.

– Nisi u mojoj koži. Pripremi se za sjutrašnji obilazak.

– A kuda idemo?

– Na Rumiju.

– Uh, uh, uh. Do vrha?

– Pozovi Oliveru da nam se pridruži i pusti me da se koncentrišem.

Mašan se nakostriješio na pomen njenog imena. Olivera je bila noseći stub Ministarstva. Rekli su mi da je stoički otpratila četiri ministra. Sposobnija od cijelog kolektiva, vukla je za sobom četiri bistre vještice, svojim magijama su činile da kultura ne zapadne u potpuni mrak. Bila je đavolski lijepa. Podsjećala je na jezerske vile, zašiljenih vrhova ušiju, duge kose i snažnih ramena koje grčevito čuvaju prijesto. Čuo sam od nekoga da smo strastveni ljubavnici, premda nismo imali ni trenutak flerta. Kad god bi žena iskoračila iz osrednjeg okvira, brže-bolje bi joj pripisali aferu koja ju je tu dovela ili održala. Kameni patrijarhat je nalagao da dogovore moraju obavljati isključivo muškarci i ja sam se toga čvrsto držao. Zato sam sa sobom morao voditi nesposobnog glodara Mašana i preznojavati se zbog svake njegove izrečene gluposti.

Olivera je ušla s hrpom papira pod miškom. U toku je bio konkurs za sufinansiranje projekata i programa od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva u 2020. Lupila je njima o sto.

– Olivera, molim te. Šta bi rekla za mene? Moram da dočekam svakog ponaosob.

– Makar ne morate da čitate aplikacije.

– Nekad bih radije čitao.

Zapravo, iniciranje susreta zbog preciznijeg uvida u projekte s kojima su umjetnici i preduzetnici aplicirali objašnjavalo je cjelovitu nedoraslost umjetničke javnosti, nesposobne da se izbori sa osnovnim administrativnim preprekama, koje smo sveli na nivo jasan kromanjoncima. S druge strane, aplikanti su žarko željeli da me vide, kako bi se dodatno ponizili, istovarajući žalosne živote dok mole za novac. Olivera je protutnjala pored Mašana kao da je nevidljiv. On je skakutao, propinjao se, ne bi li obratila pažnju. Bio je toliko glup da prepozna i ignorisanje.

– Mašane, hvala, slobodan si. Prikupi potrebnu dokumentaciju za sutra i vidimo se ujutru.

– Jasno.

Nevoljno je izašao gundajući sebi u bradu. Olivera je primakla stolicu i raširila papire. Razvrstala ih je po oblastima. Aktivirao sam periferni ugao i motrio je. Bila je napeta i odsutna. Trenuci u kojima je ispoljavala potisnuto nezadovoljstvo bili su veoma rijetki. Njena najznačajnija strana bila je upravo spremnost na otvorenu i direktnu borbu, koncizno detektovanje problema, pronalaženje dugoročnih rješenja. Iza svakog prijedloga nazirao se jasan stav. Ljudi su je cijenili iako su je olajavali na svakom ćošku. Malo toga sam znao o njenom privatnom životu. Supruga i dvanaestogodišnjeg sina poznao sam površno. Održavao sam distancu braneći je od iskonstruisane afere koju su stvorili zli jezici. Prećutno, bila mi je zahvalna na tome. Analizirala je projekte, a ja sam je, kako je vrijeme prolazilo, sve slabije slušao. Koncentrisao sam se na njenu dikciju, na podrhtavanja u glasu i pravac pogleda. Djelovala je kao raštiman instrument s kojeg su otpadale strune.

– Postoji li neki problem za koji treba da znam? – prekinuo sam je.

Začutala je, pogled joj je i dalje bio uperen k stolu. Sporo je podigla glavu.

– Zašto me niste poslušali? Više puta sam bila izričito sugerisala da ne učestvujete u performansu.

– Osjećao sam potrebu da odgovorim na poziv.

– Djevojka bi bila živa! Vi ste ministar, vaša uloga je menadžerska, vaš posao je razvijanje strategije u kulturi, a ne učestvovanje u performansima. Vi niste umjetnik, vi ste ministar. Ako ste odlučili da obavljate tu funkciju, ne ulazite u prostor koji vam ne pripada.

Naglo je ustala i pokupila papire. Bio sam zatečen, nesposoban da bilo šta odgovorim. Disala je otežano. Nije tražila dozvolu za odlazak, samo je odšetala bez pozdrava. Još jedno sranje na gomili. Olabavio sam kravatu i okrenuo stolicu prema prozoru. Sunce mi je peklo oči, no nisam želio da ih sklopim. Gledao sam u svjetlost, naftalinske mrlje su izranjale na bijeloj slici kao čepovi na vrelom pudingu. Bila je u pravu. Nisam smio da zalazim u područje kojem ne pripadam. I performans je bio glup. Bolje da sam pristao da budem dio cirkuske tačke u kojoj bajonetima gađam crnogorske pisce.

#montenegroart #performans #smrt

Noć je bila sparna, natopljena mirisima vlažnog lišća. Ljepljivost u vazduhu je otežavala disanje. Povjetarac iz riječnog korita Ribnice nanosio je smrad žabokrečine. Scenografija je asociirala na stočnu pijacu u drečavim bojama, potrošenost predmeta agresivnih za oko, u deblima izrezbarene zadnjice i grudi, slavljani poluoblici Mardžori Strajder, ne poput viseće galerijske skulpture elemenata pejzaža, već nasilno vraćene u materiju iz koje su iščupane, crnogorske policajke slikane kao pozorišne kulise, bodljikava žica, posječeno drveće premazano aluminijumskom bojom, hrom, emotikoni punjeni helijumom, voće u netaknutom celofanu, na video-bimu Šeron Stoun s glavom reptila prekršta noge kroz motorički bumerang sa "Instagrama", iz skrivenih zvučnika potmulo klize neslušljive sekvence Du Jun. Publika je tiha, kao i nas dvoje. Sjedimo na razdaljini od četiri

metra, zurimo jedno u drugo. U rukama mi je harpun, zategnut gumom do nemogućeg. Uperen je u njeno srce. Onda je ispali-
la stihove iz sićušnih pluća. Prepoznajem da su Njegoševi. Jezik
junaka je transformisan u jezik junakinja. Kombinuje ih sa uzne-
mirujućom melodijom na flauti. Pokušava da me isprovocira, no
performans ne štima. Ne osjećam ništa sem dosadu koja umara.
Zategnuta sajla popušta, strune pucketaju. U krešendu je, a onda
nastupa i olakšanje u mišićima, sajla se otkida, harpun leti pre-
ma njoj. S lakoćom sam zažmurio. Vrisak je u publici i slabašno
stenjanje na sceni. Mrak. Mrtva je.

Bilo mi je jasno zašto je Olivera bješnjela. Mnogo veću medijsku
pozornost dobila bi vijest da je kojim slučajem stradao muška-
rac. Otac je opet zvao. Kratko je izjavio da majka želi da me vidi.
Danas nisam bio raspoložen da radim i svi su imali razumijeva-
nja. Do Podgorice Saša i ja nismo progovorili ni riječ.

#memoari #otacmajka #porijeklo

Otac i majka živjeli su u trosobnom stanu u Staroj varoši. U pi-
tanju je bila vojna zgrada iz 1962. u koju su se uselili ded i baba
nakon prekomande. Ded je bio cijenjeni komesar u partizan-
skoj četi. Prvih godina nakon Drugog svjetskog rata živjeli su
u Ljubljani, potom u Zagrebu, Beogradu, Novom Sadu. Nakon
svađe s generalom u Beogradu ded je glasno izrekao da želi da
se vrati u poštenu Crnu Goru. Bio je visok i ćutljiv čovjek, po-
sebnog obrazovanja. Posljednje godine je odživio u dosljednoj
tišini, kad smo ga prenijeli na Grahovo i zakopali. Naša kuća na
selu je davno srušena, pod njegovom naredbom. Jedva se sje-
ćam djetinjstva provedenog u blistavoj kotlini. Sudbina ratnih
veterana imala je zatvoren oblik, antički krug, koji je dovodio
do kraja sve počinjene i izgovorene grijehove i želje. Rođen je i
odgojen kao siročić u kamenoj kući u podnožju Milaševog vrha.
Vjerovao je u sudbinu raskošnog porodičnog stabla, smatrajući
da stub predaka ne može opstati u tom epicentru. On i nekoliko

rođaka danima su izbijali kamen po kamen, raširili ga po polju i dali zakletvu da se na mjestu stare kuće neće nikad podići nova. Data riječ se sa đeda prenijela na oca, sa oca na mene.

Majka je hrkala na trosjedu. Otac i ja smo ćutke pušili.

– Kako si?

– Iscrpljen sam.

Nastavili smo da ćutimo u bijelom dimu koji se rotirao u sunčevim zracima.

– Trebalo je da saznaš od kojih je. Kod Tatara postoje naznake o krvnoj osveti, mada u dalekoj prošlosti.

– Tata, ajde da ostavimo prošla vremena.

– Prošla vremena samo i postoje. Sve je kao i prije milion godina. Sem tvojih odijela...

– Sad ćemo o mojim odijelima?

– Samo kažem da su upadljiva.

Sa stola je podigao fasciklu na kojoj je pisalo *Stankin gljivar*.

– Zvao sam te zbog druge stvari. Možeš li da me povežeš s nekim izdavačem? Volio bih da objavim rad prije nego što... znaš... Stanka i ja odemo.

Preuzeo sam fasciklu. Bila je puna crteža, presovanih pečuraka i nerazumljivo ispisanog teksta. Otac je bio veliki poznavalac gljiva, slijepi pobornik Ivana Fohta. Pokušao je da primjercima koji su rasli na prostoru Jugoslavije dodijeli karaktere, te stvori vilinsko carstvo jestivih i otrovnih jedinki. Majka ni danas nije uspjela da zavoli očev hobi. Uvijek bi urlala o glupo potrošenom vremenu na dugim izletima. Vrste koje bi otac donio kući i precizno kombinovao u jelovnik najčešće su završavale u kanti za smeće. Jedino čime je uspijevao da opusti nategnutu atmosferu bili su pažljivo aranžirani buketi žutog cvijeća koje je uvijek donosio majci. Nakon posljednjeg infarkta je dobio zabranu korišćenja automobila, a ja sam odavno prestao da mu budem kompanjon na jednodnevnim ekskurzijama. Prelistavao sam herbarijum s nedovoljno koncentracije.

- Ovo bi trebalo da bude dječja literatura?
- Otprilike – rekao je nevoljno.
- Neće proći. Ilustracije su skupe.
- To je zanimljivo štivo, Valentino. I edukativno! Ljudi se uglavnom klanjaju gljiva jer ne znaju ništa o njima.

Izbečio se i zagledao se u stranu. To je bio znak omalovažavanja zbog kojeg nisam volio da im dolazim u posjetu. Okrenuo sam se prema majci i prodrmao je.

- Pusti je da se odmara.
- Zar nije željela da me vidi?
- Vjerovatno je zaboravila zbog čega te je zvala.

Majku je probudio moj dodir. Naglo je ustala, panično raspreamajući stvari na stolu.

- Oprostite zbog nereda, gospodine. Nismo navikli da ljudi dolaze. Božo, zašto na vrijeme ne najaviš da imamo posjetu iz odjeljenja za prinudnu naplatu?

Majka je svakodnevno razvijala opsesiju o bankarima i progonu iz stana zbog kredita koji je zarobio hipoteku. Iako sam godinama uredno otplaćivao rate, sjećanje na period siromašnih dana je nije napustilo. Požurila je prema kuhinji da iznese kolače. Otac je nesigurno izustio kako bi valjalo da odemo do sela kad budem našao vremena. Dlanovi su mi se znojili, što je upućivalo na moj odlazak. Prošao sam kroz kuhinju i poljubio majčino naborano čelo. Usne su joj se transformisale u mijeh harmonike, a oči su se skupile od stida. Ipak sam pokupio očevu fasciklu i iščezao kroz zadnja vrata kuhinje.

#majka #literatura

Majka mi je dementna, godinama. Ona je jedini razlog zbog kojeg dolazim roditeljima u posjetu, iako me u vrlo rijetkim situacijama prepoznaje. Jedini izvor koncentracije nalazi na televiziji "Pink", u rijalitiju "Zadruga", u kojem pedesetero ljudi učestvuje i pleće bujnu naraciju kroz polifoniju iritirajućih glasova. Bah, Altman i Željko Mitrović, toliko je sličnosti u krajnostima da se